

НОРУОТ СУРУЙААЧЧЫНЫ КЫТТА КӨРСҮҮ

Атырауын 23 күнүгөр удуустаңы кишин
бібліотека наңдар саалатынан Саха сирин народ-
ның суруйшілігі Семен Руфовың кытта истиғи
корсуннұ тәржиминде.

Семен Титович Чурапчы сирин дойдугуну кэрикэ чутаңынан авар. Кийибиирээ тооробут билгээ Мотрена Титовна Местникова билэгэн Мурун-Тылымтын түүхбүтлийн торгуудын Далбар Хотуна буолан шөвөр. Быйыл 83 саадын туслубут, нохроогт талттыр сууриначчынга Семен Титович Руфов аймактарыгар, чутус дэвсүүгээр ислин тутуурдаах, итгүк хараллах избигэл. Ол курдук, "Семен Руфов тыльваастарыгар" дээр буруулуу сыйцаар сийнэлаах килингтийн аялбыт. Шота Руставель "Тингири тангаастаах бухатыр" айыланынга, Уильям Шекспир "Сонеттара", Константин Иванов "Норилгий" улуу сууринччын Абзай Кунанбаевтулы хоноони нюро сахалмын тылымын сандардынгар саха дэвсүү бу улуу сууриначчылар айыланынчынын кыгта бейзатэрин тылгарынан билсэлларыгээр датаана уурдуулуша.

Аафыччыларын кытта көпсөзлигэ Семен Руфов нуучча норуотун сурүйааччыга Александр Пушкин айымныштарыгтан нойосууса аафычлардын сөхтердө. Сурүйааччы классиктар айымныштарыгар, инициатор улуу талааннарьгар сүгүрүлөрдөр бишүэрөр. Саха бийшиллөөх сурүйааччылар Феодист Софроновы, Алексей Бродниковы, Василий Яковлевы, Василий Соловьеву – Болот Боттуру кытта ыкса дөврөдүү сыйыланнаахтарынын кишин тутга көпсөзлигэ. Чурагчылар бешир добудулашыят, талаашынан сурүйааччыны Болот Боттур сорилласып сироэриккүн иикишн сыйыльбыг жөннөрдү.

— Эстонициан, Цховниан, Пуцциан, Хабада.

рынан сыйдьлан Ильмень күалын тишибиг түмүн скобининг. Күйнүм ог дойнтулары босхаласпугт уорды аныра, мөттөлинир сушибутун арыздан иңэллэр Саладаачылар, дым-сарга утары бары, утун түмүн тоох алган буулбужа. Ол сарыныбыгтын сурукка кийиндер үзүүхан барылаахтын, – диир Семен Титович. Суруйзачыны быйыл сайын Узак Бүлүүгү суруйзачылар ышыжатырылар сыйынбыгтын астына иштеп. Элбох суруйзачы тахсыбыт Чуралты сиритэрэмэй республика суруйзачыларын мунынан тэрээнини тэрэйни ишикитиш айар ула сайшынтыгар, санта аягтар тахсындарын үзүүхан тирох буулбуюн субалыц.

Бу ытых саастаах суурыйаччыбыгтын бойжини орморо арыаллыны сылдышлаар хайдылаах. "Айаныны саха ахтыштарын" заалтара сүлгүн тэлэр ыччагтардаарай астаса капсизир. Кызына Евгения Семеновна айттын туяғынын хаттаран албах дойтуларынан сыйлыкын, сиңоз Болот Руфис "Якутск вечерни" хаңызт редакторынан анаммытын уора-көтө кақкын, зорлан билдир. Но-рут суурыйаччынын кынта корсунуу саха лите-ратуратын сэнжареччилэр, сүгүүрүйзоччилэр ойдерүзэр-санашарылар уйналлах обидубул буолан хадынан соодбака сиңоз.

Оксана ТРОФИМОВА

НЭҮИЛИЭКТЭРТЭН СОНУУННАР

API-III/IAAXXA.

Арылаах нээлийн дэвхүүтэйн специализа Мария Петровна Алемподистова багасгийн соцүүнарьн кытасын бэлгүүнчлэгээр:

СЫПАНГА

ЧАГПАНДАТЫГАР оттүү сыйын алтар, 2 жиңини збиз ыбытты бол. Манна 200 т от былааннаар, билинчи туругузан 20 т оттоннан. Бойжеттасэр 51 % тушила, 301 тонна от жабиининча. Атышталыпта Уус-Алдан Фендиңген дуолабардан 86,5 тонна оту ыттылыктай, калин збиз 100 тонна оту ыльяхаахтыг. Кастыкса сүйнүбүгүп көзүрепштеййт, балык

Саңға оскууда түгүлдә түрар, байыл бастакы этәнз бүтүнхтөх. Саңға водопровод оғоңууша сыйдар, сурун тәршитмәр бары ербүйешкендең иштеп көрүлгөндер.

ХАТЫЛЫГА

Специалист Елена Ивановна Захарова кэпсээрэнэ, усныг бүлэн 1970 тонна, онтон 1340 тонна оттөммүүг 4 мобилный барагзадээ улалжбийт Г.А. Захаров Тулгынга 50 тонна Ньюбара 250 тонна отуылбагтар, "Харбалах" ЖСПК 300 тонна от бэлэннамынтыгтан 250 тоннаны ылбагтар "Алекс" бааныгай ханаийстыба 100 тонна бүлэнгэн 62 тонна отуу отдообут. П.И. Кривошапкин 150 тонна бүлэнээш ашары бараг 168 тонна отуу огорбугтар Нээлийнээс 810 тонна от баатар

400-чэкэ отуатылганхтаахтар, 350 тошнатаар сайзаапкабаран туар, 200 тонна отутылеспүттөр. Сүенүүн 10-км-дээр туултуулж олбор.

потраса бөрмөнөөн ишоңуллар
Кыстыкка балымкини
сүнүүн түшүт, анышыбай кү
мизэр бүтәр турууттах

ЧАКЫРТА

Үолсарын байлан 2429 тоңи

от онтоң изһиңиң 600 тонна от былаанзымылтыгтан 570 тонна от оттөмүт бөлүнгөн айрылғанда үләнзәбиг "Чакыр" ТХПК Покровской уоның Боры Урәзәр сыйынбыт. "Тоох" биріншілдә Дүнгүр аръынга үләнзәт, "Чакыр" беанынай ханааітыстыба Чөмөт аръынга, "Тогурук" Владимироқаја, "Мірекон" Титини аръынга, борынга 1650 тонна от былаанзабылтыгынан, билінгін турутунан 500-чакыр тонна от оттонулитубут. 300 тонна оту Нам Батын, Уедай, Хомустаах, Ханталас Октем изһиңиң экстаритеттән атылыластыгтар. Кыстықаса баләмиәр, сүйнү туруға үчтүгэй.

Сүрүн үйләрләрнән спортив-
ный салын капитальның
премиенә бүшәр, балыктар нуна
үзәр килирәр. Оскунда, уңула-
шы, күткүчелүүлөнгө болады.

Нина БУРНЕВА

	УЧЕТ-БАЛАНС	УЧЕТНЫЙ ОБРАЗОВАНИЕ	УЧЕТНЫЙ ПЛАН	Изменение в отчетной плане
ДОХОДЫ				
Итого налоговых и неналоговых доходов	366200	0	366200	451681,82
налоговые	247400		247400	237901,09
неналоговые	118800		118800	10,82
Бюджетный кредиторами:	118800		118800	10,82
дотации на выполнение	551380,0	161880,0	512200	18,986,77
дотации на областную бюджетную	5002100		5002100	100,00
субвенции из ФФО	817103	1455300	1455300	100,00
иные субвенции		81700	81700	100,00
убытки	503000	503000	503000	100,00
имущества для расходов	1455300	-378617	111383	100,00
иных недобудований гранта/пер		38700	38700	100,00
ИТОГО:	887103	1618803	8166859	3806137,82
РАСХОДЫ				
0100 Общественные мероприятия	214200	707124,82	2349117,82	2349117,82
0102 Годы МО	772500	127061	900501	900501
0104 Административный орган местного самоуправления	1767500	520700,17	2306660,17	2306660,17
0107 Промежуточный выборов		39703,85	58703,85	58703,85
0114 Другие общеполитические	81703		81703	81703
0200 Национальная безопасность и правоприменительная деятельность			0	452700
0400 Национальная экономика		27872	27872	27872
0407 Бюджетные кредиты	229462	566850	883102	883102
0412 Другие расходы в области национальной		26700	36700	36700
0500 Жилищно-коммунальное хозяйство	366663	508150	816663	816663
0503 Благоустройство	0	1603234	1603234	1603234
0600 Культура, индустрия, СМИ	2017020	233154,83	2250884,83	2250884,83
1100 Физическая культура и спорт	1485000	367804	1620062	1331062
1500 Социальная политика	550000	378617	111383	371383
ИТОГО:	887103	1677556,85	8857355,85	8857355,85
Результат (прибыль/убыток) баланса	0	-54223,62	-52313,77	-52313,77

	Учредитель	Годовая выручка	Установленный тариф	Максимальная	% израсходовано
РАХОДЫ					
Чистая налоговая и неналоговая выручка	150000	0	196000	162390,04	93,0%
Налоги на имущество	147248		142248	107624,84	13,0%
Налог на имущество	63752		48752	74721	153,2%
Налог на имущество	49314813	759861,33	5813974,33	583986,51	94,0%
Дотации на бюджетное содержание	4831486		4831486	4625600	95,7%
Дотации на бюджетное содержание	0		0	0	0,0%
Субвенции из ФК	83217	940	84217	84201	100,0%
Иные субвенции			0	0	0,0%
Субсидии		500000	580000	600000	95,0%
Приобретение материальных ценностей	5036162	69581,83	0	0,0%	
Иные инвенторизационные трансферты	172839,61	-172833,51	172833,51	172833,51	100,0%
ИТОГО:	5110813	759861,33	5813974,33	586947,38	94,8%
РАХОДЫ					
100 Собственные государственные расходы	1610170	34808,82	1853178,82	1721060	104,0%
6102 Государство МО	432419		432419	432419	100,0%
2104 Исполнение бюджета органов военного архивного дела	1166751	34808,82	1221360,82	1266604	105,5%
2101 Проведение выборов			0	0	0,0%
2114 Другие общегосударственные расходы			0	0	0,0%
2203 Национальная оборона	82108	940	83048	0	0,0%
2300 Национальная безопасность и правоохранительная деятельность	41209	0	41209	15780	25,2%
0304 ЗАГС	1209		1259	0	0,0%
0309 ЧС	40000		40000	15780	39,4%
0406 Национальная экономика	147342	0	147342	122178	87,9%
0407 Ликвидация последствий			0	0	0,0%
0412 Продвижение в области национального	147342		147342	122178	87,9%
2500 Информационно-коммуникационное хозяйство	120000	510000	630000	46780	7,2%
0931 Благоустройство	120000	510000	630000	46780	7,2%
2600 Культура, кинематография и СМИ	1842439	12660	1844439	1654439	100,0%
1100 Физическая культура и спорт	1256545	201912,51	1460071,51	1298708	88,2%
1000 Социальная политика			0	0	0,0%
ИТОГО:	5110813	759861,33	5813974,33	581085	

НАСЕЛЕНИИ СОВЕТДЕМУ ГАТОВ
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
"АРЫМАХСКИЙ НАСЕЛ."
ЧУРАЛЧИСКОГО УЛСА (РАЙОНА)
РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)
РЕШЕНИЕ № 46
с Арымак 22 июля 2012г.

**Отчет об исполнении бюджета
за 2 квартал 2012 года
администрации МО
"Арылахский наслег"**

Заступив и обсудив отчет засновності адміністрації МО "Аральськський паслік" Чуралганинского улуса (район) Сыромотинской В.Г. об исполнении бюджета за 2 квартал 2012 года Наследственный Совет депутатов решил:

1. Утвердить отчет исполнения бюджета за 2 квартал 2012 года администрации МО "Арыслакский наслег" согласно приложению № 1, 2 к настоящему постановлению.

2. Опубликовать данное решение в улусской газете "Санга алх".
 - 3. Решение вступает в силу со дня

Председатель Наследственного
Совета МО
"Академической прессы"

**Архангельский национальный
Сыромятников И.Е.**

Кэпсиэхлин баңдаралын

СЫЛАҢ НОМОХ БҮОЛСҮТ ҮНДАР

Хаартыскаа: Чепалов Николай Николаевич – Кынъиллах, Нуотара үрэээр бултуу сыйльдан, 1960-с сыйллар.

Ханаң да ханыңкка, сурузналаға сурыйбаттах киңи да буолларбыны сурыйан көрөргө сананым. Сызың Бөрөтә Түйіс үрәх салмай балыңтар, ерүстәр кирбингизергәр сыйтар буолаң, инголох-чонгоюл алаастардаах үрүй-харыя спаразылса. Ол зорып күш хаас, аңды тұһәр, комус хатырынтаа да дәліз әбапзардах. Кирбингиз сыйтар буолаң, бадаңча халыңғисе тыалардаах. Тайш кының тохтоон ашаң систәрдіх. Кубабаң мәннәзгер, ол кының да балайда уескезоччи. Ол да иинен буоллауда буюлу, сорсунналах сонордұттар, башанайдах булғұттар

үсөкәйбит доңдулара.
Од курдук урукуу камызраст
Синкэж Махсул-Манса, Синкэж Садует, Синкэж Дородо-
ун-Тыраа, Казим Чепалов
Өндерей, Чепалов Махсул-Бол-
иззы, Чепалов Нүүкулай-
Кынылах, Протодьяконов Но-
гонтой, Гулиев Нүүкулай, Дыяч-
ковский Бааска-Чайткаан
Конногарзин уос номкор буолбугу
булмуттар. Бу дылттар Садует
Өндерей, Кынылах, Болшон ср-
дуу билдиш-эвстор булатт
бултулара. Вынгиги бу дынтоя
Өндерей ора байр, садаа 83 бул-
ла. Булмуттары кынтары, басылэн
турар, номкор буолбут ылтар
үзүкүү сыйыльбеттар. Од кур-
дук Садует Махсурат, Өндерей
Садо-матта дылан ылтар утуютк

ахтылталлар. Кынылах Сылтынааала турорбут тайшын барытыш булганинчы ушу. Калын 1950-нус сыллардаах Нүүргөрдөн оттуу сыйынан. Доронун, Халмар ийнитиңинде уларсан тахсан баранзөөр баттапшылтар, Дорогомун-Кызылдыята холуп орустарбыг, энэлжирин булгабынтар. Калын ынгарттан Макаров Буба Артына, Макаров Власка Шинк-Буюна, Платовов Куола Баныргана, Макаров Гриша-Томотуу, - Алдана, Мальчик азатырыптарга-суралырбылтар. Бу ынгарттан Тоозу-Мальчинын туунан ахтан заңынанын бергөрбүйн 1974 с оддизарса мотоциклтүнин, хосипчылар уктан, Бе-

рээр бөгүйжээ ыт сөргүн аялан
ацатыг дэш бирдэ. Көрүөхтэй
сүрхү улахан баарын төбөлсөх,
сүрийн баарын атахтардаах Ыт
ориги дэлгэхээ мэндэлжээ болт; хас-
ман тослалтуу сыйдар, олох
киңілдік нынзанчаабат, тонку-
руун барайы күрдүк Дыя, ыштыкт
“Мальчик” – дили паттана.
Күнүн тиңбен, олох синэ, ың-
гысьтапан бушиа. Арай сөзини
санынчар Доржуун ижтим: “Ноо,
ытын ортуун уларык, тыңа тах-
сым ээ Сүндербүүн” – дэлгээ.
Гриша собуулуур дуу, сухра дуу
дии самалын бааран “Эх” дэлгээ.
Министри илдээ барагт дээрэ ты-
сан бааран, оччалорго ортуутум
орт булаан, толижмун тыйым

таксыбата. Ышын сиятган илдүйлөн бозордук Орнишорум, атын күтүрүптар баалан баар, арда дээс болса бара турда. Арай күннө кирбутуул орнишорум ата калып турер. Оны көрөн баар “Пахай малайбигиттер”, – дии самаатым. Орнишор бор таңыздырим, утары тахсан калла. “Дээ, ное, бултвятыбыг: “Хабалаах” халшыятылган, ыкыпт орто этгээнээс сырьгтайрын ыг буюусу” – дээни бушина. Мэгүүрүүттүн ишмынчилгым да дээниг дээни обидүүл дээ Дээ или Маль-жасын Грица булт берсигүү булзан Байланыгтан албэрт беринчи наробита. Калын кырдын кыжин тываа сыйдышыбат буолан баар, заттаах андшатарчыг буолан

Гришаја ессе туналайбытта.
Ессе бирд дынди тутсан буолбуга. Бышыг кырдыны 15-нэ буолбуга. Гриша күнүн тыңда сыйылдырылгар Айдан дин жарылган. Дыя, турандын күнүн берергилар Малчак: наине жырылда, мөору буолбатын, кайдах эмэ дыналицилар диста. Мин турандын күнүн берерди түстүм, мизин барадын иззистеккүү суп-турдаштын айылчылык буолларда суро борт курдук. Мин турандын "Уралым" жалтаскоттагыр иззизин баран, таягынан сабад, ардаа Тысыны дин сирги Эңдердеги күсбахстын барлахташын, азара баран иштөн Сыырдыкка күнүнүгү жончуккунда бийзит-зехин. Сыырдаахха ти-

ибистөк күалум тонто ишк Чу-
олкай алдудубун-алтынны 3
кун, атны күалтар тогон туралы-
дар. Күалго холтер баар кастуб.
Ыны тишиб сыйылабысы, эсиз тол-
куюй берире түстүүс, жайдын гына-
бын дисэн. Санаа көтөн тусто,
күйгөсүн унук тушибиң Даа тур-
сан отуубуттан 50-ча хаамышы,
сыкыр балызаарылгар, саккунч
орого ханан беран, даа "Мальчик
суп-турахан аныңда оғорбоско
кийинли унгуох тутан эзабын.
Улуу булгут ыт буюшыяш, си-
так эрэ Байланыстан булду-алды-
тарда салт. От ишин кийинчи изб-
сири буллардын, уриугор башы
мас "туруорабын", дисэн алда-
жа дуу, көрдестең дуу буолан
баран көзин избистик. Бүтөн
сүрүлэххин төхин турдахнына
райт хаастар сагардылар.
Күвүлүк диски көрбүтүм 15 хаас
орын түстөр эргийс сыйылал-
тар, мөнчүүгүм ханас иштүүлэр
түүнен барылашан избистилэр. Мис-
сизларда мазасынчылдар узун
аэрэн МШ-12 сыйылдын көлгүйн

жарын "00" дорубуулалгатын бөлүүрүүн укстай жөнүлдүм. Дээ, учинча арсылыт узмэн бардын олох (00-40) халымшылах сиртэд кийртэй. Хаастарым тортут кимчынын адараанында таңсыбынтар. Аргынчыл арай сөздөйнөн карбутум, хараалыччары олох бу алгорор эзбеттисил, сандарерин кытта, барын чута биржелген кийрдилир 10-нэ

хвас белуухээ түнэррийн юнгтаа, ытсан сайж! 6 хааны биогийн ытган ижлийн Көтөн тахсыншарыгаар унч түнэрдим. Дэс, үерүү-кагуу буолла, хаастарбын хомхийн, отуубар ыстанай тахсан билли Багийндаах ынтар махтансам. Төттору дэлзээр ыстаннаардым зори гарсан энээн 5 хваснын Вэрээр ынгала тунгээтийн, 4 хааны дэлзээр ижилсэн Аль-Эмро түүгүүрээ сийлжим, зонччуулжин энээрээ. Отуубар изэн, аржаа толоос дэлзээр бурутум 10-ицхээ хөхүүга түнчлээр олборлогч эбтэг. Халдьмын сүүл дэлжиж көрбүтүүм “Низа” турар. Бикрэвлийн умса төгийнжин баран, мин дэвшиж, ийэр. Оиткуйтай Синцээ Схигошуудын эбтэг. Кыртых тубээжнэхтүнээс бааран, юйтнэх масштынхан уяасцэрэн көрөр бушила. Мин тахсая дэбигт сирдэрийн тогонийн бардым. Хаастарбыт чувааншатыншар, көтөн таңыстыншар. Мин тунаайньынан камчижин юнгтаа ытгэлзийн унч тунардим. Бикр хаснын хийнбэр басарчим. Жижээ чөрөнгөн дээрээ билээ болох

Дээ, монголуулжин эхэн, араа Тынчсынга Ошборгийн ижэх хамгийн эрхийнхөх, салтъяа гайтанын турдум. Нануу сааныгар энээс шиг гарбыгтаа. Дээ, ишинаа тьаша улзуу булмут ёз байжийн тарда Симонтоо, олон нийтийн

НПЧЕНАЛОВ Сынки

